

עין משפט ני מצוה

א נמי פ"ה מהל' ח"ח
 הנה יא טושיב י"ד פ"י
 רמז טפ"ג [ג]
 שנה ב מ"י פ"ו מהל'
 פ"ח ה"ו טושיב
 י"ד פ"ח רמז טפ"ג י"ד
 שנה ב מ"י פ"ב מהל'
 מ"ג מהל' ג'
 שנה ד מ"י פ"ו מהל'
 ח"ח הלכה א פ"ח
 עשין י טושיב י"ד פ"י
 שנה ה מ"י פ"ב מהל'
 טושיב ט"ז מהל'
 טושיב ט"ז מהל'
 שנה ו מ"י פ"ו טושיב
 ט"ז מהל' ג'
 שנה ז מ"י פ"ב מהל'
 טושיב ט"ז מהל'
 טושיב ט"ז מהל'
 שנה ח מ"י פ"ב מהל'
 טושיב ט"ז מהל'
 טושיב ט"ז מהל'

לב:

זקן אשמאי. פ"י בקונטרס אשמאי רשע" ועם הארץ וקשה דה"י
 קאמר איסי בן יהודה דשיבא משמע אפילו זקן אשמאי והלא
 מצוה אפילו להכותו לנכותו לנולדו לכן פ"ח אשמאי לטון שוממין
 כמו פמחי שמאי דמתנחב (דף ג:) כלומר נזר ועם הארץ דמתרגמינן

והאדמה לא תשס וזרעא לא תנזר
 (נבלשית טו): וא"י זקן אלא חבם
 שנאמר אספה לי שבועים איש בו.
 לא גזירה שוה גמורה היא דלאס כן
 ליבעו מוממין כי תמס אללא לא הו
 אלא הוכחה בעלמא דזקן אשמאי
 אינו: **מא"י** שנה דפ"טנינו ש"מ
 דהאי לאו האי. וה"ק מפני שיבה
 תקום והדרת מקום והדרת פני זקן
 שקנה חכמה ש"מ אפי' יניק וחכיס
 ופירש בקוביא מדקפיד קרא האכמה
 ש"מ דזקן לאו אשמאי אלא בעיני
 חכמה בעידי דליכא לויממ ר' יוסי
 נמי אוקן אשמאי פליג וקאמר דלא
 בעיני חכמה דל"כ היינו איסי בן
 יהודה בן פירש הקונטרס ועוד מוסקי
 ר"י דליכא לויממ נמי דודאי פליג
 ואמר זקן אשמאי מהני ואיסי פליג
 עליה וזומר אפי' סבי דארמאי דהא
 כל שיבה במשמע קאמר אלא לא אשכחן
 בשום דוכתא דזקן עובד כוכבים
 לרץ לכבודו ועוד דלקמן (דף ג.)
 קאמר דרבי יוחנן הוה קאי מקמי
 סבי ארמאי ותלי טעמא נכמה
 הרפמקי עדו עלייהו ולא קאמר משום
 דלפי' וז"ל כיון דכדיה שיבה נמי
 גמי חכמה דפירש בקונטרס לרבי
 יוסי הגלילי דמרבא אפי' יניק וחכיס
 שיבה דכמז רחמנא למה לי פשיטא
 כיון דלפי' יניק וחכיס כ"ש שיבה
 וחכיס דמי גרע אס הוא זקן כדיה
 חכס וי"ל דאי לא כמז רחמנא שיבה
 ה"א דעיניו זקן וחכס ממש אכל יניק
 וחכיס לא להכי אלא שיבה לגלויי דלא
 בעיני זקן וחכיס אלא כהה למוד סגי
 אפילו יניק וחכיס וימסו קשה דלאס כן
 מאי קאמר אי ס"ד דקאמר ת"ק
 לכתוב רחמנא מפני שיבה זקן תקום
 גמי ארמאי לא לכתוב אלא זקן דהא
 לאו ארמאי זקן בלא שיבה זקן במשמע
 זקן ממש משמע אלא זקן וזו זקן יניק
 וחכיס משמע והדרת קושיא לדוכמיה
 ונראה לר"י דודאי יניק וחכיס לרץ
 שיבה מופלג ולכן אינטיך שיבה
 אע"פ שאינו מופלג דקן יו זקן שאינו
 מופלג כמו יניק וחכיס שהוא מופלג
 אלא אס היו שרס נחכמה היניק
 והזקן לרץ שיעמוד היניק מפני
 הזקן דגמי יניק לרץ שיבה מופלג
 נחכמה ונצי זקן אינו לרץ:
 אין

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

כאל תורה דיליה היא הדר אמר רבא א"ר
 תורה דיליה היא דכתיב וכתורתו יהנה
 יומם וליילה איני והא רבא משקי בי הלולא
 דבריה ודל ליה כסא לרב פפא ולרב הונא
 בריה דרב יהושע וקמו מקמיה לרב מרי
 ולרב פנחס (בריה דרב חסדא אלא קמו
 מקמיה איקפד אמר הנו רבנן רבנן רבנן רבנן
 לאו רבנן ותו רב פפא הוה משקי בי הלולא
 דרבא מר בריה ודלי ליה כסא לר' יצחק
 בריה דרב יהודה ולא קם מקמיה ואיקפד
 אפ"ה יהודור דמיעבד ליה בעו אמר רב אשי
 אפילו למ"ד הרב שמחל על כבודו כבודו
 מחול נשיא שמחל על כבודו אין כבודו
 מחול מיחיבי מעשה ברבי אליעזר ורבי
 יהושע ורבי צדוק שהיו מסובין בבית
 המשתה וכו' של רבן גמליאל והיה רבן
 גמליאל עומד ומשקה עליהם נתן הכוס לר'
 אליעזר ולא נטלו נתנו לר' יהושע וקיבלו
 אמר לו רבי אליעזר מה זה יהושע אנו
 יושבין ורבן גמליאל (ברבי) עומד ומשקה
 עלינו אמר ליה מצינו גדול ממנו ששמש
 (אברהם גדול ממנו ושמש) אברהם גדול
 הדור היה וכתוב בו דהוא עומד עליהם
 ושמא תאמר ובלבד כי דהוא עומד עליהם
 נרמו לו אלא לערביים ואנו לא יהא רבן
 גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו אמר להם
 רבי צדוק עד מתי אתם מניחים כבודו של
 מקום ואתם עוסקים בכבוד הבריות הקב"ה
 משיב רוחות ומעלה נשיאים ומוריד כמר
 ומצמיח אדמה ועורך שולחן לפני כל אחד
 ואחד ואנו רבן יהא רבן גמליאל ברבי עומד
 ומשקה עלינו אלא אי איתמר הבי איתמר
 אמר רב אשי אפילו למ"ד נשיא שמחל
 על כבודו כבודו מחול מלך שמחל על
 כבודו אין כבודו מחול שמחל על
 ערך מלך (שתהא איתמו עריך: ת"ר
 מפני שיבה תקום יכול אפילו מפני זקן
 אשמאי ת"ל זקן ואין זקן אלא חבם שנאמר
 אספה לי שבועים איש מוקני ישראל רבי יוסי
 הגלילי אומר ר' אין זקן אלא מי שקנה חכמה
 שנאמר ה' קני ראשית רבנו יכול יעמוד
 מפניו ממקום רחוק ת"ל תקום והדרת לא
 אמרתי קימה אלא כמקום שיש הידור יכול
 יהדרנו כממון ת"ל תקום והדרת מה קימה
 שאין בה חסרון כים אף הידור שאין בו

חסרון כים יכול יעמוד מפניו מבית הכסא ומבית המרחץ ת"ל תקום והדרת
 הלא אמרתי קימה אלא כמקום שיש הידור יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו
 ת"ל תקום ויראת דבר המסור ללב נאמר בו ויראת איתמו עריך: רבי שמעון בן
 אלעזר אומר ויראת מנין לוקן שלא יראה איסי בן יהודה אומר מפני
 שיבה תקום אפילו כל שיבה במשמע רבי יוסי הגלילי היינו תנא קמא איכא
 בינייהו יניק וחכיס ת"ק סבר יניק וחכיס לא רבי יוסי הגלילי סבר אפילו יניק
 וחכיס מ"ט דרבי יוסי הגלילי אמר לך אי ס"ד כדקאמר ת"ק א"כ נכתוב רחמנא
 מפני שיבה זקן תקום והדרת מ"ש דפליגניהו רחמנא למימר דהאי לאו האי והאי
 ות"ק משום דבעי למיסמך זקן ויראת ויתנא קמא מ"ט אי ס"ד כדקאמר רבי יוסי הגלילי א"כ נכתוב רחמנא
 מפני

מסורת הש"ס

6 ע"ז י"ג, 8 (נבמ"י)
 9 (א) ס"א נ"ג
 10 (נבמ"י) נ"ג י"ג
 11 נבמ"ד, ובר"ה ור"ה
 נ"ג למיעול א"ל
 12 (נבמ"י) ור"ה משעה
 13 (א) י"ב (א) ופלקוט
 14 רמז רט"ז כ"ז כ"ה הענין
 15 (נבמ"י) כמ"י א"ה, כ"ד
 16 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 17 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 18 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 19 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 20 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 21 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 22 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 23 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 24 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 25 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 26 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 27 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 28 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 29 (נבמ"י) כ"ד ור"ה
 30 (נבמ"י) כ"ד ור"ה

מוסף רישא

אין תורה דיליה הוא
 נקלה על שמו של
 אותו תלמיד שגרה ה
 כדכתיב וכתורתו יהנה
 עומד: יכול יכדנו כממון.
 יכול יהא הידור וכו' הידור ממון לכבודו
 כממון: יכול יעצו עיניו כמי שלא
 ראהו: לקמן (דף ג.) פ"י א"ר
 ברשיע עסקין: דבר המסור ללב.
 ללבו של עשה הדבר הוא יודע אס
 ראהו או לאו לפי שיכול להשמע מעיני
 הכריות של ז' יחזיקוהו כרשע ושידעוהו:
 לקף זכות ויאמר לא ראהו לכן נאמר
 ויראת מללהיך שכל המשגנות גלויות
 לו ויודע של נלסמור ולבטל מצאוהו
 נמחונת: של קן יעמיד. אס יכול לרץ
 דרך אחרת של יעמיד את היצור:
 זקן ויראת. להכי סמך ויראת לזקן
 לומר שאף הזקן יירא: כל שיבה
 כמשעה. ואפי' זקן אשמאי: ט"ק
 סבר יניק וחכיס לא. והכי קאמר מנא
 קמא אין זקן אלא זקן שהוא חכס
 שנאמר אספה לי שבועים איש מוקני
 ישראל וגו' והתם זקנים וחכמים היו
 דכתיב אפי' ידעת כי הם יוסי
 אלמא זקנים וידועים הוו: ור' יוסי
 הגלילי. דמשי ליה לקרא ממשמעו
 זקנה ממש וירש ליה זה עקנה
 חכמה סבר אפי' יניק וחכיס: אי
 סלקא דעסק כדאמר ט"ק. דהא דהא
 הוא דלפי' כיה קרא שיבה והוא
 חכס נכתוב מפני שיבה זקן תקום
 והדרת ונגמר ג"ש מאי שנה דפלגיניהו
 ש"מ תרמי מילי ניהו וה"ק מפני
 שיבה תקום והדרת מקום והדרת
 פני זקן שקנה חכמה ואפילו יניק
 ומדקפיד אחכמה אמרינן נמי שיבה
 לאו זקן אשמאי קאמר דליכא לויממ
 רבי יוסי אוקן אשמאי נמי פליג אס
 כן היינו איסי בן יהודה: משום
 דבעי למיסמך. לומר של יעריה
 דלעיל: כדקאמר רבי יוסי. דמרי
 ניהו נכתוב כמרייהו קימה הידור:
 יכול

מוסף תוספות

א. מלשון אש. רמב"ן.
 ב. לענין מצוה פתחים
 פתחים כלומר פתחים
 דיקים שאין שם פתחים.
 ג. כ"ל תורה. חוסי
 ירד: אלא שההוא
 בעל מידות. מאירי.
 ד. היינו דממעט אין זקן
 אלא חכס. ומשום הכי
 פליג איסי ואמר כל
 שיבה כמשעה. רמב"ן.
 ד. מתוך פרשי' משמע
 דירוש זקן זקן מוקני וכן
 פירש בהרי"ם כמשמע
 גבי אי ס"ד כדאמר ת"ק.
 חוסי הרא"ש. ד. ראשית
 זקן מלשון חכס. רשב"א.
 ה. דע"כ איסי בן יהודה
 סבר דזקן היינו יניק
 וחכיס. חוסי הרא"ש:
 רכין רס"ל דשיבה משמע
 אפי' אשמאי איז זקן
 לא פירושא דשיבה הוא
 אלא באפי' נפשיה קאי
 ולניק וחכיס אפי' דאי
 זקן וחכיס לילמשוחכמה
 סבי דארמאי. חוסי הרא"ש.